

BUĎME PRETO TVORIVÍ V DOBROM.

Koľko tvorivej vynaliezavosti vložili do svojho diela naši Viero-
rozvestcovia. Poznávajme ich tvorivú lásku a inšpirujme sa ňou.
Svet sa nezmení sám od seba na lepší. Aký je a aký bude, to závi-
sí od každého nášho skutku. Spolupracujme s Božím Duchom,
Duchom lásky, múdrosti a pravdy, a preto využívajme každú
príležitosť na konanie dobra – osobne i spoločne a každý podľa
svojich schopností a možností.

Často poukazujeme na to, že príčinou nedostatku kvalitných
kultúrnych diel je slabá ekonomická podpora kultúry. Potvrdzu-
je sa známe príslovie: „Za málo peňazí málo muziky“. Je na tom
zaiste kus pravdy. Akú ekonomickú podporu však mali naši Vie-
rozvestcovia, kto im platil za to všetko dobro, čo tvorivo robili pre
našich predkov a pre nás? Niektorí zaiste povedia, že ich podpo-
roval konštantínopolský cisár a veľkomoravské knieža Rastislav.
Podstatným bol však ich tvorivý a nezištný vklad, ich obetavá láska.

Ani aktuálny Rok kresťanskej kultúry na Slovensku nemá za-
bezpečenú finančnú podporu, no môže a chce sa prejavíť a pre-
taviť do kultúrnej úrovne nášho života vo všetkých oblastiach.
Inšpirujme sa príkladom našich Viero-
rozvestcov a obráťme sme sa na nich, aby nám vyprosili potrebnú Božiu pomoc. Pán Boh
ju neraz prejavuje cez ľudí, ktorí majú prostriedky a ochotu pod-
poriť dobré diela. V prípade svätých Cyrila a Metoda ním bolo aj
blatnohradské knieža Kocel. Nájdú sa takýto mecenáši kresťan-
skej kultúry aj v súčasnej slovenskej spoločnosti?

Dielo Viero-
rozvestcov pretrvalo veky. Ako prejde do dejín naša
doba, náš Rok kresťanskej kultúry, ako sa zapíšeme do dejín my...?

+ František Rábek

+ František Rábek
biskup – ordinár OS a OZ SR
predseda Rady KBS pre vedu,
vzdelanie a kultúru

18. októbra 2023
na sviatok sv. Lukáša, evanjelistu

Pre informácie o aktivitách Roka kresťanskej kultúry, ako aj pre
možnosť oznámenia plánovaných podujatí, pre ktoré by ste chceli
získať právo použiť Logo a zvučku RKK, slúži adresa: www.rkk23.sk

Na prvej strane: Plaketa – sv. Cyril a Metod. Autor akad. sochár Marián
Polonský, foto Doc. Štefan Komorný.

V strede: Logo Roka kresťanskej kultúry. Autor Andrej Mišina.
Hore: súsošie sv. Cyrila, Metoda a Gorazda na Bratislavskom hrade
Autor: akad. sochár Anton Gábrik, foto: Doc. Štefan Komorný
Grafika: Mgr. Juraj Vontorčík

Vydala Rada KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru v roku 2023

VÝZVA K ROKU KREŠŤANSKEJ KULTÚRY

ČO JE KULTÚRA?

„Pod pojmom „kultúra“ sa všeobecne rozumie všetko to, čím
človek cibí a rozvíja svoje mnohoraké duševné a telesné vlohy;
keď sa poznávaním a prácou usiluje ovládnuť sám svet; a keď
prostredníctvom zdokonaľovania mravov a ustanovizní robí
spoločenský život v rodine aj v celej občianskej spoločnosti ľud-
skejším a napokon v priebehu vekov svojimi dielami prejavuje,
odovzdáva a uchováva veľké duchovné zázitky a aspirácie, aby
mohli slúžiť na úžitok viacerým, ba aj celému ľudstvu“ (II. va-
tikánsky koncil, *Pastorálna konštitúcia o Cirkvi v súčasnom svete*
Gaudium et spes – Radosti a nádeje, 53).

PREČO ROK KREŠŤANSKEJ KULTÚRY?

Prvý bol inšpirovaný slávením Jubilejného roka 2000. Toto veľké výročie kresťanstva bolo výzvou venovať pozornosť prejavom kresťanskej viery v kultúre a prostredníctvom kultúry. Dobré skúsenosti s týmto programom viedli k záujmu iniciovať program Roku kresťanskej kultúry aj po desiatich rokoch. Vytvorila sa tak potreba zaviesť pravidelnosť v slávení Roka kresťanskej kultúry. Z dôvodov pandémie bol však tento cyklus obnovený až 5. júla 2023, v deň pamiatky našich vierozvestcov svätých Cyrila a Metoda. Táto okolnosť mu dala ďalší rozmer, ktorý súvisí s 160. výročím príchodu Apoštolov Slovanov k našim predkom. Príklad ich pôsobenia a života sa stal inšpiráciou pre naše kultúrne aktivity a tak znie aj heslo tohto Roka: „Príklad Vierozvestcov – inšpirácia pre súčasnosť.“

KTO BY MAL TVORIŤ KREŠŤANSKÚ KULTÚRU A V AKEJ OBLASTI?

Keďže podľa koncilového učenia sa kultúra neobmedzuje iba na umeleckú činnosť, lež je tvorivým zušľachtovaním všetkých oblastí života človeka a spoločnosti, tak do súzvuku s kresťanskou kultúrou je pozvaný každý, kto uplatňuje tvorivú činnosť podľa kresťanských zásad, v duchu Evanjelia. Takéto skultúrňovanie je naliehavo potrebné v medziľudských vzťahoch, v našich rodinách a tiež v najvyšších spoločenských inštitúciách; od úrovne našej komunikácie na sociálnych sieťach až po kvalitu programov v médiách, kinách a divadlách. Kresťanská kultúra sa má prejavovať aj v dielach výtvarného, hudobného i literárneho umenia. Každý z nás, každým našim počínom a prejavom sme pozvaní skultúrňovať vzťahy a prostredie.

KDE JE PRAMEŇ KREŠŤANSKEJ KULTÚRY?

Ktosi múdry to vyjadril takto: „Dušou kultúry je kultúra duše.“ Prameňom kultúrnej tvorivosti je naša duchovná bytosť, naša duša. Iba vtedy, ak kultivujeme svoj vnútorný svet, svoju dušu, budeme schopní prejavovať pozitívnu aktivitu, ktorou budeme zušľachťovať naše vzťahy, naše prostredie. V tejto súvislosti povedal Ježiš Kristus významné slová: „Všetkých bude učiť sám Boh. A každý, kto počul Otca a dal sa poučiť, prichádza ku mne“ (Jn 6, 45).

Teda Boh pôsobí na každého človeka a nabáda ho k dobru, k pravde a láske. Hoci si toto pôsobenie človek nemusí uvedomovať, dokonca ani nemusí poznať Boha a veriť v neho, no ak je nastavený na vnímanie a poznávanie hodnôt a snaží sa ich uplatňovať vo svojom živote, je ochotný pre ne pracovať a trpieť, stáva sa tak blízky Kristovi – a keď sa s ním nejakým spôsobom stret-

ne, vníma ho ako svoj cieľ, ako cieľ svojich najlepších túžob, ako Učiteľa a Darcu plného života.

Z uvedeného vyplýva, že kresťanskú kultúru nesmieme zúžiť iba na kultúru, ktorú tvoria kresťania. Pravdivo to vyjadril taký významný tvorca kultúry, akým bol MUDr. Pavol Strauss: „Hovorievame: Všetko čo je kresťanské, je dobré. Opak je pravdou: Všetko, čo je dobré, je kresťanské.“ Kresťan preto s radosťou a vďakou prijíma a uznáva každé dobré dielo, nech ho koná ktokoľvek. V každom, kto sa snaží o pravdu, spravodlivosť, lásku a dobro máme vidieť svojho spojenca a ochotne s ním spolupracovať.

Tým viac my, čo sme dostali dar viery, by sme mali s Kristom spolupracovať na skultúrňovaní našej duše – najmä modlitbou, uvažovaním nad jeho slovom, prijímaním sviatosti pokánia a Eucharistie, ale aj aktívnymi vzťahmi so spoločenstvom Cirkvi. Takto budú v nás rásť predpoklady na to, aby naše rôznorodé aktivity boli inšpirované a vedené tými najšľachetnejšími motívmi nezištnej lásky k Bohu i k blížnym, aby sa stávali kresťanskou kultúrou.

VRCHOL A PRAMEŇ KULTÚRY

Aké dielo na svete by sme označili za vrchol kultúry? Môže to znieť zvlášťne, ale je ním Kristov kríž. Prečo? Lebo je najvyšším prejavom veľkodušnej lásky Krista – Bohočloveka voči Bohu Otcovi i voči každému človeku, voči celému ľudstvu i voči celému vesmíru. Tento čin jeho lásky sa ukázal ako víťazný v Ježišovom zmŕtvychvstaní. Ako kresťania sme povolaní sláviť a sprítomňovať túto Kristovu obetavú a víťaznú lásku v liturgii Eucharistie. Zúčastňujeme sa na nej nielen ako pozorovatelia, lež sme pozvaní zapojiť sa do tohto Kristovho diela obetovaním seba a našich rozhodnutí a dobrých činov. Iba tak sa náš život stáva súčasťou Kristovej oslavy Boha a jeho diela na záchrane ľudstva. Túto liturgiu nazývame aj „Boží kult“. Takto prežívaný Boží kult je vrcholom kultúry, vrcholom nášho života ako kresťanov.

Súčasne sa však stáva toto slávenie aj studňou, prameňom, z ktorého čerpáme inšpiráciu a silu realizovať tvorivo dobro vo všetkých, aj v tých najvšednejších, okolnostiach nášho života. Aktívna účasť na liturgii Eucharistie, na Božom kulte, je dôležitým prameňom skultúrňovania celého nášho života a cez nás celého nášho sveta.

Aj z tohto hľadiska by sme mali pochopiť dôležitosť častého, najmä každonedeľného slávania Božieho kultu, svätej omše.

Všeobecný úpadok kultúrnosti vo všetkých oblastiach súčasného života nie je priamo úmerný aj zanedbávaniu účasti na slávení nedeľnej bohoslužby u väčšiny kresťanov...?

Ak chceme v kresťanskom duchu skultúrňovať všetky oblasti života, nevyhnutne sa treba preto zaujímať najmä o tento prameň života Cirkvi, ktorým je nedeľný Boží kult. Dajme si záležať na kresťanskom slávení nedele ako dňa zasväteného oslave Boha, dňa vzkrieseného Ježiša Krista a spoločenstva jeho Cirkvi. Nech je nedeľa dňom, v ktorom sa zriekame materiálneho zabezpečovania nášho života a súčasne sa s prežívaním vzťahu s Bohom venujeme aj našim vzťahom k rodine, blízkym a priateľom, osamelým a trpiacim, ale tiež regenerácii našej duše i tela rozličnými formami rekreácie a kultúry.

KRÁSA SPASÍ SVET

Tieto Dostojevského slová zdôrazňujú jednu dôležitú stránku kultúrnej činnosti a tvorby a tou je krása.

Krása sa často vníma povrchné, najmä ako pozlátka či gýč, ako niečo klamlivé, prázdne a neraz zavádzajúce. Čo je však skutočná krása? Je to realizovaná láska! Každý skutok, ktorým sa snažíme o dobro druhého, na oslavu Boha, je nevyhnutne aj krásny. Dokonca i vtedy, keby na ňom nebolo nič z estetickkej, vonkajšej krásy. Najvýraznejšie túto krásu vidíme na Kristovom kríži. Veď čo už môže byť krásne na zmučenom mužovi, ktorý visí v smrteľných kľúčoch na kríži? No Kristus prostredníctvom svojho utrpenia vyjadril, prežil a uskutočnil zachraňujúcu lásku k nám. Práve pre toto je Kristus na kríži krásny, je ozdobou toľkých miest po celom svete, je nádejou na záchranu, na spásu pre toľkých ľudí...!

Nech sú teda naše skutky a naša rôznorodá tvorba zamerané na uskutočňovanie lásky. Vtedy sa naše skutky stanú aj skutočne krásnymi, lebo budú prinášať a sprostredkovať ľuďom nielen estetické zážitky, ale odovzdajú sa nimi aj znaky Božej blízkosti. Sú to znaky Božej zachraňujúcej lásky, v ktorých tkvie niečo z moci Kristovho kríža a zmŕtvychvstania. Je to kultúrne nasmerovanie sa uskutočňovať opravdivú, nezištnú lásku, zameranú k cieľu našej záchrany, ktorý môže dať iba on. A my ho nevyhnutne potrebujeme a potrebuje ho i naša vlasť a celý náš svet.